

SATIM AKDİ

- Mutlak mübadele-değiş tokuş anlamı taşır.
- Terim anlamı-mütekavvim (şeran ve iktisaden mülkiyet olacak) bir malı temlik(mülk edinmek)ve temellük(mülk edindirmek)olacak şekilde mal ile değiştirmektir.
- Diğer bir adı-bey' akdi,şira
- Kitap ,sünnet ve akli delillerle sabittir
- Rüknu-icab ve Kabul(irade beyanı)
- Akdi kuran iradenin "inşai" olması gerekir.
- Sıhhat şartları-akdin taraflarının ehliyeti(akıl ve rüşd sahibi olmaları)
- Taraflar –kişi,tüzel kişi,hukuki temsil yoluyla taraf(vekalet-velayet)

ÇEŞİTLERİ

1--BEDELİN TÜRÜNE GÖRE	2--GÜVEN ESAS ALMASI BAKIMINDAN	3--BEDELLERİN TESLİM ŞEKLİNE GÖRE
A-- Mutlak—mal-para(mebi-semen) B-- Tarampa—mal-mal(arabayı al arsayı al)	A— Bey'ul-emane-- satıcı malın sermayesi hakkında açıklama yapacak a-bey'ul-murabaha---karlı satış b-bey'ul –tevliye---ne kar ne zarar c-bey'ul—vadia---zararına satış B— Bey'ul-musavame---satıcının malın sermayesini söylemeksizin talep ettiği bedel üzerinden pazarlık.	• Bedel peşin mal vadeli—selem akdi • Bedel vadeli mal peşin—nesie akdi • İki bedel vadeli- Efendimiz SAV yasakladı. Not- vadeli satımından zaman sebebiyle fazlalık caizdir.

4-GERİ SATIN ALMA VEYA YARARLANMA ŞARTIYLA

- A-Bey'bil-vefa**—akde konu olan malın bedeli ödendiğinde eski sahibine geri verilmesi şartıyla yapılan satım akdi.
- Halkın finansal ihtiyacını faize düşmeden karşılayabilmeleri için 11.yy. Hanefi fakihleri tarafından geliştirilmiş.
 - Satıcı ihtiyaç duyduğu krediye kavuşur-müşteri maldan yararlanır ve gelirini elde eder.
 - Hanefiler—bey'ul-caiz,bey'ul muamele
 - Malikiler—bey'us-seniyya
 - Şafiiler—bey'ul-uhde,bey'ul-emane
 - Hanbeliler—bey'ul-emane
 - ❖ Bir kısım hukukçuya göre bu akid;gerçekte alacağı teminat altına alan bir rehin akdidir.
 - Akit esnasında "almak ve satmak"lafızları rehin olma vasfını kaldırmaz.
 - Rehin hükümleri geçerli olur.
 - ❖ Bir kısım hukukçuya göre bu akid;bir satım akdidir.
 - Tarafların akid esnasında "malın başkasına satılmaması"ve "bedeli ödendiğinde iade edilmesi"şartlarını ileri sürmediklerini bu şartları akid kurulduktan sonra ilave ettiklerini söylerler. Fasit şart Ebu Hanefiye göre mümkündür.
 - ❖ Bir kısım hukukçuya göre bey'bil-vefa ,satım ve rehin akitlerinden oluşan bileşik akiddir.
 - Akid esnasında vefa şartı koşulmazsa müşteri bakımından sahih akid;satıcı bakımından rehin akdi.
 - ❖ Bileşik akid olarak Kabul edenlerin bir kısmı,sahih akid,rehin akdi ve fasit satım olarak Kabul etmişler.
 - Akdin rehin olma tarafı ağır bastığını düşünürler.
 - Mecelle bu tercihi Kabul eder.
 - ❖ Maliki ,Şafii,Hanbeli: Bey'bil-vefa BATIL dır derler.çünkü:
 - Vefaen satılan mal mülkiyete intikal etmemiştir
 - Menfaat taşıyan karz akidlerini ribalı işlem Kabul ederler.
 - Satım akdi olarak Kabul eden bir kısım hukukçu ise "malın başkasına satılmaması"ve "bedeli ödendiğinde iade edilmesi" şartlarının akid esnasında söylendiğini düşünerek fasit bir satım akdi olduğunu Kabul ederler. Her iki taraf dilediği zaman akdi feshedebilirler.

B- Bey'bil-istiğlal—satıcının müşteriye vefaen sattığı malı tekrar kiralaması şeklinde gerçekleşir.

- Bu akidde müşteri ,satıcının malını tekrar kendisine kiralamak şartıyla vefaen satın almaktadır.
- Bey' bil-vefa ve icare akdinin karışımından meydana gelen bileşik akiddir.
- Hanefi ve Şafii ler cevaz verir.

Hanbeli ve Malikiler cevaz vermez.

C—Bey'ul-ine—(bir şeyi vadeli satın alan kişinin fiili) satıcının, vadeli olarak yüksek bir fiyata sattığı bir malın satış bedelini teslim almadan müşteriden peşin olarak daha ucuza alması şeklindedir.

1.şekil; müşteri satıcıdan vadeli olarak yüksek bir fiyata satın aldığı malın henüz bedelini ödemedi satıcıya daha düşük bir fiyata satmaktadır.

Örnek: Galeriden 150 bin liraya vadeli olarak araba aldınız. Arabayı hiç yerinden kıbırdatmadan aynı arabayı galeriye 130 tı.sattınız. ne oldu? Nakit para ihtiyacınızı karşıladınız.Galeri sahibi vadeli olarak 150 bin lira almış oldu. Bankaya gerek kalmadı.

2.şekil;Kredi talep eden kişinin huzurunda kredi verecek kişi 3.kişiden bir malı belirli bir bedel ile satın alır.daha sonra bu malı kredi talep edene vadeli olarak daha yüksek bir fiyata satar. Müşteri vadeli satın aldığı bu malı ilk satıcısına sattığı bedel ile satar.

Örnek: Ali:müşteri
Hüseyin :satıcı
Vedat:finansör

Ali kredi ihtiyacı var diyor. Vedat benim parlak bir fikrim var diyor.Vedat gidip Hüseyin den 3000 liraya buzdolabını peşin parayla alıyor .sonra Ali ye bu buzdolabını 4000 liraya vadeli olarak satıyor.sonra Ali bu buzdolabını Hüseyin e 3000 liraya satıyor. Ne oldu? Burada işlemi yapan Vedat. 3000 lira verip 4000 lira vadeli olarak elde etmiş oldu.1000 lira cepte. Ali de nakit parasına kavuştu.1000 lira zarar ile.

3.şekil;kredi talep eden kişinin talebini karşılayamayan satıcı,bir malını vadeli olarak peşin değerinden fazla bir bedel ile kendisine satar.

Bu malı peşin olarak daha düşük bir bedelle satabileceğini söyler. Kredi talep eden bu şekilde işleme razı olur ve vadeli aldığı malı peşin olarak daha ucuza satar.

Örnek:Ali nin nakit paraya ihtiyacı var.Hüseyine gidiyor. 5000liraya buzdolabını vadeli olarak satın alıyor. Hüseyin diyor ki ben sana nakit para veremedim ama sen bu buzdolabını dışarda(spotçu veya başka bir beyaz eşyacı)hava da kara da 4000 liraya satarsın .Ali gidip buzdolabını peşin fiyatına 4000 liraya satıyor. Ne oldu?Ali nakit parasına kavuştu.Hüseyin 5000 lira vadeli olarak kazandı. 1000 lira Hüseyi'nin cebinde.

- ❖ Bey'ul-ine nin bu 3.şekli Hanbeli uleması tarafından “teverrug”olarak adlandırılır.
- ❖ Bazı Hanbeli hukukçular dışında diğer İslam hukukçuları caiz görmüşler.
- ❖ HANEFİ,MALİKİ,HANBELİ hukukçular 1.ve 2. Şekil ile bey'ul –ine CAİZ DEĞİL derler.Hz.Ayşe rivayetine dayanırlar.Riba şüphesi var derler.
- ❖ Malikiler,ribaya sebebiyet verdiklerini söyleyerek,seddi zeria yoluyla akdin CAİZ OLMADIĞINI söylerler.
- ❖ Hanbeliler ,vadeli satılıp peşin olarak geri satın alınan mal ile tarafların haram kılanan faize ulaşmak istediklerini söyleyerek BATILDIR derler.
- Şafii hukukçular 1-akdin kuruluşu ve sıhhat şartlarının bulunuşu 2-işlemin açık kıyasa uygunluğu 3-fasit şart taşımaması sebebiyle ve şekil şartları tamam olan akdi geçerli Kabul ettikleri için ZAHİREN CAİZ derler.

SATIM AKDİNİN UNSURLARI

- ❖ Satım akdinde irade beyanı: icab ve Kabul,sözlü,yazılı belge,elçi,telefon,dilsizin işareti,teati yoluyla gerçekleşir.
- ❖ Haberi değil,inşai olması gerekir.
- ❖ Mazi ve şimdiki zaman kipi ile kurulur.(bütün akidler için de geçerlidir)
- Gelecek zaman kipi vaaddir. Satım akdi kurulamaz
- ❖ Hanefiler emir kipi ile irade beyanını Kabul etmez. Bu kipin vekaleti içerdiğini düşünür.
- Diğer mezhepler emir kipi ile irade beyanını Kabul ederler.
- ❖ Bir malın tamamı tek akidle satılmışsa bölünemez(rızanın yok olması sebebiyle). Fakat her bir parçasının fiyatı belirlenmişse sorun olmaz.
- ❖ Ama kişinin vekalet vermesi de bizzat akde taraf olması da caizdir.

SATIM AKDİNİN KONUSU

- ❖ Satım akdinin konusu mal(mebi') dır.(mütekavvim mal—kıymet atfedilen eşya-menfaat-haklar)
- ❖ Maliki,Şafii,Hanbeli :mal=dinen ve hukuken yararlanılmasına izin verilen iktisadi değeri olan şeyler.menfaat ve haklar dahil
- ❖ Hanefi ;menfaat ve haklar dahil değildir der.
- Mal olmayan telif hakkı,patent hakkı ,ticari ünvan vs.iktisadi değeri olan menfaat ve haklardır. Bunların bedel karşılığında devredilmesine feragat etmek denir.
- Meşru bir yolla faydalanılan bir malı satmak caizdir.(kopek,sülük,kurbağa,yengeç,fil...) Faydalanılmayan bir malı satmak caiz değildir.(haşeret,yılan,kirpi vs.)

Malın Belirli Olması

- ❖ Satım akdinin konusu olan malda ;

1-cehalet

2-ğarar

3-fasit şart ve riba bulunmayacak

- ❖ Piyasa da benzeri ve eşiti olmayan kıyemi bir maldaki bilinmezlik(cehalet) **tayin**(malın gösterilmesi ve vasıflarının zikredilmesi) ile ortadan kalkar.
- Piyasa da benzeri ve eşiti olan misli mallarda cehalet ,tayin (cinsi,miktarı ve vasfının zikredilmesi)ile ortadan kalkar.
- ❖ Keyli(hacim ölçüsü) veya vezni(ağırlık ölçüsü)bir malı cinsleri farklı olduğunda ölçerek,tartarak veya toptan peşin satışı caizdir.
- Örnek:buğdayı arpayla,arpayı pirinçle satarken ölçerek tartarak vs.peşin satılırsa caiz.
- Kendi cinslerinden bir şey ile toptan satışı ise riba ihtimalinden dolayı caiz değildir.
- ❖ Mebi 'in ölçüsü bilinmeyen bir kap veya ağırlığı bilinmeyen bir taş ilar tartılarak satılması caizdir.
- Bu satımda mal peşin olacak.
- ❖ Ebu Hanifi ye göre Her bir kilosu bir dirhemden olmak üzere bir yığın (misli mal)yiyecek satılırsa ,yığında kaç ölçeğin olduğu ifade edilme veya mecliste ölçülerek belirlenmedikçe,sadece yığının (misli mal) bir ölçeği hakkında satış caiz olur.
- Örnek: ne kadar olduğu belli olmayan bir yığın kuru fasülye satın alıyorsunuz. Satıcı size kilosu 8 liradan satıyor. Ebu hanife bu işlem sadece 1 kl.üzerinden(1 birim) sahih olarak kurulmuştur der.(buraya kadar cehalet yok) ama diğer geri kalan kuru fasülyeler için sahih akit kurulmamıştır. Çünkü siz burada toplam kaç kilo kuru fasülye olduğunu bilmiyorsunuz.bunu bilmenin yolu satıştan önce bunların hepsini tartmak. Hepsi tartılmazsa burada cehalet var demektir.
- Ebu Yusuf ve Muhammed'e gore ;bu akid her şekilde caizdir.cehaleti gidermek tarafların elindedir.

- ❖ Ebu Hanife, büyüklükleri farklı adedi mallar(karpuz,kavun vs) da dahil olmak üzere kıyemi malların brim fiyatı esası ile tamamının satımını caiz görmez.
- ❖ Kıyemi mallar da ilk birimde bile cehalet vardır.
- Örnek:bir yığın karpuz olsa ve tanesi 2 liradan satılırsa caiz olmaz.çünkü eşitlikleri farklıdır.1 birim hakkında bile satış caiz olmaz.
- Bir kişi bir koyun sürüsünü her koyun bir dirhemden olmak üzere satarsa Ebu Hanife ye gore satım akdi hepsi hakkında fasit olur.
- ❖ Her arşını 1 dirhem olmak üzere ve toplam kaç arşın olduğu ifade edilmeksizin uzunluk ölçüsü ile elbise satarsa satım akdi fasittir. Ebu Hanefi ye gore bu satışlarda esasen akit en aza döndürülür.ama burada koyun ve elbise kıyemi mal olmalarından ötürü akit en azı hakkında da caiz olmaz.
- Ebu Yusuf ve Muhammed e gore bütün halinde satış caizdir.
- ❖ Bir yığın(misli mal) yiyeceği bin kg.olması şartı ile satın alan kişi ,yığın ölçülüp daha az olduğu ortaya çıkarsa muhayyer olur.çünkü üzerinde anlaşılan akdin bölünmüş olması sebebiyle müşterinin mevcuda rızasının olmayışdır.(rızanın zedelenmesi konusunu hatırla!)
- Örnek :1000 kg.olması şartı ile buğday aldınız. Tartıldı ve 900 kg.çıktı. bu durumda rıza zedelendiği için ister fesh edersiniz ister 900 kg.üzerinden ücreti verirsiniz.
- Not:bu yiyecek yığını söylenen miktardan fazla çıkarsa da bu fazlalık satıcıya aittir.çünkü akdin başında 1000 kg.istenmişti. miktar vasıf değildir.
- ❖ Bir araziyi(kıyemi mal) 100 arşın(zira'-m2)olması şartı ile satın almışsınız. Ama ölçüldüğün de eksik çıkmıştır.bu durumda ya arazinin tamamını ya da akdi fesh etme hakkınız vardır.Zira' (arşın) malın birimi değil vasfıdır.
- Vafın akidde belirlenmiş bir değeri yoktur.mesela:12 megapiksel kameralı telefon aldınız. Baktınız ki meğer 10 megapikselmiş. Bu aradaki 2 megapikselin belirlenmiş bir değeri yoktur.çünkü burada ki fark vasıftır. O zaman ya akdi fesh edersiniz yada aldığınız telefona razı olursunuz.
- Peki ya telefon 12 megapiksel değilde 14 megapiksel çıkarsa ne olur? bu fazlalık sizindir. (müşterinin) satıcının muhayyerliği yoktur. Çünkü bu fazlalık miktar değil vasıftır.
- Yukarıda ki buğday örneğinde birim fiyatı üzerinden 900 kg alma veya almama muhayyerliği varken burada ya toptan araziyi alacak ya da akdi fesh edeceksiniz.
- ❖ Ebu Hanife ye gore;Bir kimse yüz arşın(zira') miktarında ki ev yada hamamın 10 arşınlık kısmını satın alırsa bu satım akti fasittir.Bu parça bütününe zarar vermeden ayrılamaz . Evin ya da hamamın hangi 10 arşınını almıştır? Giriş mi,sağ mı, sol mu,arka mı? yani burada cehalet vardır derler.
- Ebu Yusuf ve Muhammed e gore caizdir. Eğer 100 hissedenden 10 hisseyi satın alırsa hepsine gore caizdir. Yani 100 hissenin %10 gibi Kabul etmişlerdir.
- ❖ Hanefiler belirli olmayan bir ürünü (bahçenin meyvesi) satıp belirli bir ölçüğünü satıştan istisna etmeyi ,istisnadan sonra geri kalanın meçhul hale gelmesi sebebiyle caiz görmezler.
- ❖ Malikiler caiz görürler.

- Örnek:5 dönümlük şeftali bahçemiz var.şeftaliler olgunlaşmış.satışa çıkardık.müşteriye “bu bahçeyi sana sattım ama bahçeden bana 200 kl.şeftali alıcam.gerisi senindir”diyorsunuz. Bu akdi Hanefiler caiz görmezler.çünkü; 200 kl.dan sonra geri kalanın kaç kl.geleceği meçhuldur.yani cehalet vardır.
- Eğer satıştan önce şu 5 ağaç hariç deseydi satış caiz olurdu. Geri kalan ağaçlar sayılabilirdi.
- Burada ki asıl konu;tek başına akde konu olması caiz olan şeyin akitten istisna edilmesinin de caiz olmasıdır.
 - ❖ Canlı hayvanın organlarını tek başına satmak caiz olmadığı gibi akitten istisna edilmesi de caiz değildir.misal; canlı hayvanı sattığınızda kafası benimdir demeniz caiz değil. Çünkü kafasını ayırma imkanı yok. Ama bahçeden 5 ağacı ayırırsanız bahçeye zarar gelmez.
 - ❖ Hanefiler ;başakta ki buğdayın ve kabukta ki baklanın,pirincin ve susamın satışını caiz görmüşlerdir. Hz.Peygamber’in,hurmayı kızarınca,başağı beyazlaşınca kadar satmayı yasakladığı hadisi göstermişlerdir. Bu aşamadan sonra ise yararlanılabilen taneyi satmak caizdir.
 - ❖ Şafii ;yeşil baklanın,ceviz ve badem ve fıstığın ilk kabuğunda (yeşilken) satılmasını caiz görmemişlerdir.(Şafii bu konuda daha tedirgin) Başakta ki buğdayın satışı hakkında iki görüşleri vardır.
 - Akdin konusunun kendisinde fayda olamayan bir şeyle gizli olduğu gerekçesine dayanmıştır. Toprakla karışık altının satışı gibi.
 - Toprakla karışık altının satışının cinsi ile satışının caiz olmayışı riba şüphesi nedeniyle.cinsinden başka bir şeyle satılırsa caiz olur.mesela gümüşle.
 - İkinci görüşleri ise;başak ve kabukta ki hububatın kendi cinsi ile satışı da riba şüphesiyle caiz değildir. Çünkü başakta ki hububatın miktarı bilinmez.(yani cehalet var)
 - ❖ Hanefilere göre ,yiyecek olarak veya hayvan yemi olarak faydalanılabilen meyvenin olgunlaşmadan satışı caizdir. Çünkü,bu durumda ki meyve mütekavvim mal Kabul edilir.
 - Eğer faydalanılabilen mal değilse mütekavvim olmadığından satışı da caiz değildir.
 - ❖ Hanefi hukukçular ,mürur hakkına(yol hakkı) konu olan yolun satışı ve hibesi caiz.
 - Mesil hakkının (atık su hakkı) satışı caiz değil.
 - ❖ Malı teslim satıcının yükümlülüğündedir.ölçü ve tartı masrafları ona aittir.
 - ❖ Bir bedel ile bir mal satın alındığında önce müşteri bedeli öder. Çünkü müşterinin hakkı malda belirli hale geldi.
 - ❖ Menkul(gezen mal) bir malın kabz(teslim)edilmeden satımı caiz değil.(hz.peygamberin hadisi)
 - Sebebi;ğarar dir. Yani belirsizlik,risk.
 - Misal; domatesin teslim alınmadan satımı caiz değildir. Cehalet yoktur. Teslim edilememe riski vardır.bozulma ,çürüme yani telef olma durumu vardır. Ğarar vardır.
 - Telef olması halinde akdin infisah(bozulma,yürürlükten kalkma)olmasına yol açan her şey sulhun bedeli ve icare bedelinin satımı CAİZ DEĞİLDİR.

- Telef olması halinde akdin infisah etmediği mallarda teslimden önce tasarrufta bulunmak CAİZDİR.
- Mehir,muhalaa,kan bedeli hakkında yapılan sulhun bedeli teslim alınmadan tasarruf edilmesi CAİZDİR.(Ğarar yoktur)
- Akarın(arazi üzerine inşaa edilmiş binalar) ise kabzedilmeden satımı CAİZDİR.
- Muhammed Şeybani; hadisi şerif , menkul ve g.menkul hepsini kapsar der.ve teslimden önce satımı caiz değildir der.
- Ebu Hanife ve Ebu Yusuf a göre akar arsadır.telef olmaz. Bu yüzden ,infisahtan doğan ğarar akarda oluşmaz.
- Eğer akar,deniz kenarında veya yamaçta olursa telef olma ihtimali taşıdığından (ğarar)kabzdan önce satımı CAİZ DEĞİL.

Mebi' e Dahil Şeyler

- ❖ Bir satım akdinde ,hukuki işlemin konusunu oluşturan mal ve eşyayla sıkı bir bağı olan şeyler ile örfen ve lafzen bu eşyanın kapsamına giren her şey akit esnasında ifade edilmese de akde dahildir.
- Örnek:bir kişi villa satın aldım derse ,havuzda ,bahçe de ,ağacı da ,otoparkıda akde dahildir. (sıkı bağ)
- Mal ve eşyanın parçası-cüzü ;Evin kilidi,kilidin anahtarı,süt ineğinin emen yavrusu akde dahildir
- Mal ve eşyaya bitişik,sıkı bağı olan şeyler (evin kapıları,gömme dolaplar,iç bahçe.....) akid esnasında söylenmese dahi akde dahildir.
- ❖ Satılan şeye (mebi')sıkı bir şekilde bağlı olmayan ve örfen mebi'in cüz'ü olmayan şeyler ,akid esnasında belirtilmemişse akde dahil değildir.
 - Örneğin:arazi deki ekin,ağaçta ki meyve,gömme olmayan dolap vs.akid esnasında belirtilmediyse akde dahil değil. Bir süre sonra ayrılabilirdiğinden sıkı bir bağ yoktur.
- ❖ Mebi'ye bağlı olarak dahil olan şeyler için semen arttırılmaz. Akidden sonra, kabzdan evvel mebi'de hasıl olan semereler ve fazlalıklar müşterinindir.
 - Örnek: inek aldınız.inek yavrusu 1 ay sonra .size satan kişi gelip yavruyu ya da ek ücret isteyemez.

SEMEN

- ❖ Bedel mutlak olarak ifade edildiğinde miktar ve sıfatının bilinmesi gerekir.(bedelin ne kadar olduğu ,bedelin lira,euro,dolar vs.)bedelde de cehalet olmamalı.
 - ❖ Şu evi 500 e kiraladım dersek yaşadığımız ülkede hangi para birimi geçerliyse onun üzerinde konuşmuş oluruz. Bu herkes tarafından bilinir. ihtilaf ve bilinmezlik yok.örf ile boşluk dolduruldu. Mutlak ifade tartışma doğurmuyor.
- Başka bir örnek:ithalat,ihracat da dolar,euro vb. üzerinden anlaşma yapılmadıysa bu açığı gidermek için örfen hangi birim kullanılıyorsa ,bu sektörde hangi para birimi Kabul gördüyse onun üzerinden akid kurulur.
- Eğer belirli bir para birimi yoksa o bölgede ,taraplardan biri para birimini belirtmedikçe akit fasit olur. Çünkü paranın cinsinin belirlenmemesi ihtilafa yol açar. Ya akdi bozacaklar ya da semeni netleştirecekler.
- ❖ Akdin bedelinde teslimden önce tasarrufta bulunmak caizdir. (menkul mallarda teslimden önce satımı caiz değildi.Mal telef olabilir.burada ğarar var demiştik.hatırla!)
 - Ama burada bedel üzerinde mülkiyet meydana gelmiştir. Semen belirleme(tayin) ve belirlilik(teayyün) kazanmadığı için semenin teslimden önce satımında bozulma ve belirsizlik yoktur.

- Örnek:bir satım akdi yaptınız. 500 bin satış bedelini aldınız. Ve bu parayla tasarrufta bulundunuz. Ama daha sonra mal ayıplı çıktı.ve müşteriniz akdi bozmak istedi. Siz ondan aldığınız bankomatları iade edemezsiniz.Onun yerine geçecek başka bankomatlar verirsiniz. Para telef olamaz.yerine aynısını koyarsınız.
- ❖ Bedel ve mal da artırım yapmak,bedel de indirim yapmak caizdir..yapılan indirim ve artırım bedelin aslına ilave olur. Missal ,iki kişi 10 yumurtayı 10 liraya anlaştılar. Satıcı 15 tanesi 10 lira dese caizdir. Müşteri 15 yumurtaya 10 lira veriyorum dese de caizdir.
- ❖ Peşin olarak kurulan bir akdin bedeli daha sonra vadelenebilir., sahihtir.
 - Satıcı alacağını ister iskat eder(borcunu düşürür yada siler) ister tecil eder.(borcu erteler)

SATIM AKDİN DE ŞARTLAR VE MUHAYYERLİKLER

- ❖ İlk öncelikle muhayyerlikleri hatırlayalım:
 - 1-Meclis muhayyerliği
 - 2-Şart muhayyerliği
 - 3-Vasıf muhayyerliği
 - 4-Nakd muhayyerliği
 - 5-Ta'yin muhayyerliği
 - 6-Görme muhayyerliği
 - 7-Ayıp muhayyerliği
 - 8-Ğabn ve tağrir muhayyerliği
- ❖ Satım akdinin şarta ta'liki ve zamana izafesi(muzaf) sahih değildir. Param olursa satın alırım veya ay başı gelince satın aldım derse olmaz.
- ❖ Hanefilere gore,taflardan birinin icabta bulunması halinde diğer tarafın Kabul/meclis muhayyerliği, icabta bulunanın rücu muhayyerliği vardır der.
- ❖ Müşterinin malın bir kısmını Kabul etme hakkı yoktur. Bu akdin bölünmesi olur ve satıcıya zarar verir.
 - Örnek:Satıcı 10 kl.elmayı 10 liraya satıyorum derse,alıcı da 9 kl.yu 9 liraya aldım derse akid kurulmaz. Bu yeni bir icab ve Kabul gerektirir.
- ❖ Meclis birliğinde icab ve Kabul gerçekleştiğinde satım akdi bağlayıcı(lazım) hale gelir.
 - Ayıp muhayyerliği ve görme muhayyerliği oluşur. Başka bir muhayyerlik oluşmaz.
- ❖ Şafii,icab ve Kabul ile satım akdi kurulduktan sonra taflardan her biri için meclis muhayyerliği hakkı vardır der. Buna Kabul muhayyerliği de denir.
- ❖ Satım akdin de bedelin peşin veya ödeme zamanı belirli olursa vadeli satış yapılması caizdir. Yani eğer vadeli satış yapılacaksa taksit ve taksit zamanı belli olmalıdır.belli olmazsa peşin akid hükümlerine tabi olur. Burada gene cehalet olmamalı diyor.dikkat!

İKALE

- ❖ Sahih olarak kurulmuş bir akdin tafların rızası ile feshedilmesidir.
- ❖ Mali bir bedel karşılığında icab ve Kabul ile mülkiyetin naklidir.
 - Taraflar ne için ikale yaparlar? Mevcud hükmü ortadan kaldırmak için.
- ❖ İrade beyanlarında Meclis birliği şartı bulunur.(Alimler arasında yeni akid mi değil mi tartışması var)
- ❖ Ebu Hanife ye gore ,biri gelecek zaman diğeri emir kipi olacak şekilde 2 lafızla kurulur. Muhammed Şeybani,her iki iradeyi açıklayan lafız mazi kipi ile olmalıdır der.

- ❖ Ebu Hanife ye gore ikale fasid şartlar ile batıl olmaz. (Ebu Hanife,satım akdin de fasit şart ile batıl olur demişti)
- ❖ Ebu Yusuf a gore ikale akdi,tüm taraflar için yeni bir akiddir. Eğer tüm haklar geri verilemiyorsa ,eski haline dönemiyorsa, ne kadar varsa o kadar biraraya getirilir. Bu da yoksa batıl (iptal)olur.
- ❖ Ebu Hanife ikaleyi satım akdinden daha düşük bir akid olarak düşünüyor. (bunu unutmadan konuyu okuyalım)
- ❖ Ebu Hanife ye gore,ikale akdi onu kuran taraflar açısından FESİH,(yani tarafların eski haline dönmesi)üçüncü kişiler (dışarıda ki diğer insanlar ve bazı durumlar için geçerli olan şuf'a hakkı olanlar) açısından yeni bir akiddir. Fesh edilmezse batıl olur(yani eski haline gelemiyorsa ,mal ,para iade edilmezse -hiç kurulmamış gibi olur.)
- ❖ Ebu Yusuf a gore tüm taraflar açısından yeni bir akiddir. Yeni bir akid kılınamazsa (yani karşılıklı haklar verilemiyorsa)FESH olur.Fesh edilmezse batıl olur.
- ❖ Muhammed Şeybani ye gore ikale fesihdir.
- ❖ Tüm Hanefi imamlarına gore ,Satım akdin de mal teslim ALINMAMIŞSA ,ikale fesih konumundadır.
 - Teslim ALINMIŞSA Ebu Hanife ye gore ikale fesih Kabul edilir.
 - NOT: cins,vasıf ve miktar itibariyle ilk bedel teslim edilmiyorsa bu fesih tir.fesh dememizin manası budur. Fesh dediğimiz andan itibaren her iki tarafın önceden aldığını aynen geri aide etmesini anlicaz.
- ❖ Bedelde,ziyade ,noksan,geciktirme veya değiştirme varsa bu batıldır.
- ❖ Mesela;100 liraya sattığım telefonu senden 110 liraya geri alırım derse veya 100 liraya sattığım telefonu 90 a alırım derse ya da peşin vermiştim şimdi vadeli vericem ya da telefonu başkasıyla değiştireceğim derse ikale batıl,geçersiz olur.
- ❖ Bedel ilavesi hiç mi yapılamaz?
- ❖ Bedel de ilave yapılması ancak malda bir ayıbın meydana gelmesi halindedir. Bu fazlalık ayıbın tazminidir.
- ❖ Örneğin,ikale yapacaklar.malda müşteri kusur meydana getirmiş.malı veriyor..üzerine de para veriyor.bu şekilde ayıbın tazminini ödemiş oluyor.(radyo örneği de aynısı)
- ❖ İki bedelden daha azı karşılığında ikale yapmak caizdir.
- ❖ Örnek:5 kilo yağ satsanız. Müşteri 2 kilosunu tüketmiş olsa. Bu şekilde ikale yapmak isterseniz 3 kilo yağ üzerinden ikale yapmanız gerekir.
- ❖ Malın tesliminden sonra yavru olmak şeklinde malda bir artış olsa ;
- ❖ Ebu Hanife ye gore ikale yapılamaz.Batıl olur(hiç kurulmamış gibi)Dolayısıyla fesih de yapılamaz. Çünkü feshte ilk bedele dönemezsiniz. Ikale yapacaksanız aynı şartları gerçekleştireceksiniz. Yavru inekten ayrılmaz.
- ❖ Ebu Yusuf,bu durum da ikale caizdir. Çünkü ikale yeni bir akiddir.
- ❖ Örneğin ; 1000 liraya inek satın aldınız. Ikale yapacaksınız. Ama inek yavruladı. Sana yine 1000 lira vereyim sen bana ineği ve yavrusunu ver diyorsunuz. Ebu Yusuf,bu para inek ve yavrusunun kıymetine denk geldiğini düşünüyor.
- ❖ Muhammed Şeybani ye gore; ikale ,bedel hakkında susar,ilk bedel yada daha azını verir veya malda ayıp meydana gelmişse fesihdir. Ama inek yavrualarsa ikale fesh edilemez. Yeni akit kurulmuştur der.
- ❖ Malik ve Şafii ;ikale yeni bir akiddir. Müşterinin,vadeli satın aldığı bir malı ilave bir bedel ödeyerek ikale yoluna gitmesi konusunda farklı düşünürler.

- ❖ Örnek:1000 liraya vadeli inek aldınız. Sonra İ kale ile akid sonlandırmak isteniyor .satıcı tamam alırım ama üzerine 100 lira isterim diyor. İşte İmam Malik bu ineği adam sanki 1100 liraya almış gibi olur.nakdin vadeli satımı manasında olur.bu caiz değildir. Faize girer der.
- ❖ Şafii ,bu işleme caizdir der.
- ❖ İneği senden 5000 liraya vadeli satın almıştım.500 lira üstüne vererek bu ineği geri al denilirse ve adam da Kabul ederse ,4500 ineğin parası.5000 lira da önceden vermişti.500 ü kaldı. O 500 lirayı peşin talep etmiş gibi olur. Şafii bu işlem geçerlidir der.(Ebu Hanefi ,fazlalık olduğu zaman feshin imkansız olmasından ikale olmaz demişti.hatırla!)
- ❖ İ kale nin 3.şahıs bakımından yeni bir akid olması şüf'adar hakkında ortaya çıkar.
 - İki ortaktan birinin ,payını yabancı bir kişiye satımı durumunda diğer ortağın öncelikle satım alma hakkına ŞÜF'A HAKKI denir.
 - Hanefi lere gore,şuf'a hakları;su yolu ortaklığı,çıkılmaz yol(geçiş yolu)ortaklığı,komşu bitişikliği olarak sıralanır.
 - Diğer mezheplere gore,müşterek mülkiyette ve gayri menkul ortaklığında şuf'a hakkı vardır.
 - Örnek:Hüseyin ile Tarık bir arazi de ortaklar. Tarık kendi hakkını Ahmet e satıyor. Hüseyin şuf'a hakkını kullanarak almak istiyor.Bunu istemeyen Tarık ve Ahmet anlaşıp ikale yoluyla akdi fesh ediyorlar.ve o payın tekrardan Hüseyine dönmesini sağlıyorlar.şimdi burada ki mesele Hüseyin nin şuf'a hakkı ortadan kalkar mı kalkmaz mı ?
 - Ebu Hanefi ye gore ,şuf'a hakkı ortadan kalkmaz.çünkü Hüseyin bakımından Tarık bu malı sanki ilk defa satın almış muamelesi görür. Dolayısıyla Hüseyin isterse şuf'a hakkını Tarık tan mahkeme kararıyla alma hakkına sahip olur.
- ❖ Satım akdine konu olan mal tamamen telef olmuşsa ikale yoluyla akdi fesh etmek caiz olmaz.
- ❖ Malın bir kısma telef olmuşsa olan miktar kadar bedeli düşürülerek ikale yapılabilir. Missal:5 kilo yoğurt aldı.3 kilosunu yedi. İ kale yapmak istiyor. Bakkala götürdü.eğer bakkal Kabul ederse 3 kilo üzerinden ikale yapılır. Kabul etmezse akid devam eder.ikale de Karşılıklı rıza şarttır.
- ❖ Satım akdi iki bedeli de mal olan mukayada türünde olması halinde bedellerden biri telef olsa ikaleye engel değil.çünkü;bu tür satım akdinde bedellerden her biri mal konumundadır. Telef olanın kıymeti veya misli iade edilir.

SATIM AKDİ KONUSUNUN SONUNDA Kİ ARAPÇA METİN

Satım akdi icab ve Kabul ile kurulur.2 mazi lafile kurulur. Senin şu sözünde ki gibi;sattım ,satın aldım. Ve her bir lafızda ki sattım,satın aldım manasına gelen lafızla kurulur.ve bir de teati yoluyla kurulur.(Şafii teatiyi Kabul etmez)

Biri icabta bulunduğu zaman diğeri dilerse Kabul eder,dilerse reddeder.(Kabul muhayyerliği)

Hangisi kabulden önce kalkarsa icab sona erer(meclis birliği)

İcab ve Kabul bulunduğu zaman meclis muhayyerliği olmaksızın satım akdi bağlayıcı olur.(Hanefi –durum birliği) (Şafii, aynı mekanda bulundukları sürece meclis devam eder der.)

Mebi'in cehaleti ortadan kaldıran bir bilgiyle bilinmesi gerekir.

Yine semenin miktarının bilinmesi gerekir. Ne cinsten bir semen olduğunun da bilinmesi gerekir. Eğer zimmetteyse. (zimmette vafedilmeyen bir semen de olabilir.)

Kim mutlak olarak semen(bedel) derse o ülkenin galip naked parasına yorulur.

Bir malın ,Keylinin (hacim)vezninin(ağırlık)ve toptan satışı caizdir.

Kim bir yiyecek yığını satarsa ,her kafız i bir dirhem olmak üzere tek kafız hakkında geçerli olur. (Ebu Hanefi görüşü) (Yusuf ve Muhammed eş-Şeybani,burada ki cehalet nizaya (anlaşmazlığa,tartışmaya)götüren cehalet değildir derler.

Her koyun bir dirhem olmak üzere Kim bir koyun sürüsü satsa o koyunlardan hiçbirini için satım işlemi gerçekleşmiş olmaz.(Ebu Hanife) (Şafii ve İmameyn itiraz)

Elbise(eski zaman elbiseleri.bugün ki elbise kıyemi değildir.) ve koyun kıyemidir. Diyelim ki 100 ölçek var. ölçegi şu fiyata şu kadar zirağ(uzunluk)mal vary a da 40 tane koyunu var.40 koyunu şu fiyata derv e bir fiyat ortya koyarsa hepsi hakkında caiz olur. (çünkü cehalet ortadan kalkmıştır) bu bütün mezhepler için böyledir.

Kim bir bahçeli ev satın alsa o evinanahtarları mebi'ye dahil olur.ve onun içinde ki bina satışa dahil olur.arazi satılsa içerisinde ki ağaçlarda satıma dahil olur.(söylemese dahi)

Bir ürünün olgunlaşmadan satımı caizdir(çağlayken bağdem)

Bir ürünü satıp içerisinde malum olan belirli bir ölçegi almak caizdeğil.

Buğdayın başağında satılması caizdir. Baklanın kabuğunda satılması caizdir. İrtifak hakkının(yol hakkı) satımı caizdir.bunun hibesi de caizdir. Mesil hakkı(su yolu) satımı caiz değildir. Suyun yolu değişir ve cehalete yol açar.